

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U001304

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 04-05-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Фецан Тетяна Ігорівна

2. Tetiana Fetsan

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 26-06-2026

Спеціальність за освітою: Середня освіта

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 00000000

Місцезнаходження: -----, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 13275

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16, 16.01.07.07

Тема дисертації:

1. Мова української діаспори в сучасному комунікативному просторі Турецької Республіки
2. The Language of the Ukrainian Diaspora in the Modern Communicative Space of the Turkish Republic

Реферат/анотація:

1. Актуальність студіювання мовного портрета української діаспори детермінували такі інтралінгвальні та екстралінгвальні чинники: 1) типологічна відстань між українською і турецькою мовами (українська мова належить до індоевропейської мовної сім'ї і є флективною мовою, а турецька мова належить до тюркської сім'ї і є аглютинативною мовою); 2) функціонування української мови в діаспорному середовищі в умовах постійної взаємодії з іншими мовами; 3) створення офіційних діаспорних осередків українців у Туреччині в 2014 році, пов'язане з акціями-майданами для підтримки євроінтеграційного шляху України, а також із анексією Криму; 4) повномасштабне вторгнення РФ в Україну, яке зумовило нову хвилю еміграції українців. Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягають у тому, що вперше в українському мовознавстві: – здійснено інтегральне дослідження мови української діаспори в Туреччині на основі поєднання кількісних та якісних характеристик; – виявлено та описано типи траєкторій мовної поведінки в

мультикультурних умовах; – з'ясовано розрив між мовною ідентифікацією та фактичною мовною поведінкою українців у Туреччині; – доведено вплив повномасштабного вторгнення РФ в Україну 2022 року на трансформацію мовної свідомості представників діаспори; – проаналізовано функціонування мови в середовищі полілінгвізму та значної мовної відстані; – описано критичні виклики щодо міжпоколінневої трансляції мови. Практичне значення роботи полягає в тому, що матеріали дослідження можуть бути застосовані в лінгводидактиці: у викладанні курсів соціолінгвістики, міграційної лінгвістики на факультетах філології; у підготовці фахівців з україністики для роботи в діаспорних спільнотах; створена типологія мовних траєкторій корисна для аналізу мовної ситуації української діаспори в інших країнах; результати дослідження сприятимуть формуванню стратегій збереження української мови в діяльності громадських організацій та освітніх установ української діаспори. Джерельною базою дослідження слугують матеріали учасницького та зовнішнього спостереження, у якому була безпосередньо задіяна авторка (участь у понад 100 заходах культурно-релігійного та освітнього характеру в Турецькій Республіці упродовж 2018–2025 рр.), контент сторінок української діаспори на платформах «Фейсбук», «Інстаграм», «Тікток», «Телеграм» (73 позиції), матеріали аудіогідів у музеях Туреччини, результати анкетування 658 діаспорян (упродовж 2023 р.), 21 мовна біографія, записана у форматі глибинних напівструктурованих інтерв'ю (упродовж 2024–2025 рр.). Доведено, що українська мова в діаспорі Туреччини найбільшою мірою функціонує в чотирьох сферах: освітній, релігійній, соціокультурній та медійній. Освітнє середовище представляють суботні й недільні школи, дитячі літні табори, читацькі й театральні гуртки, які діють при українських організаціях, а також україністика Стамбульського університету й університету Анкари. З'ясовано, що функціонування української мови в церковному житті детерміноване релігійно-культурним контекстом Туреччини як мусульманської країни. У грудні 2022 року було створено українськомовну парафію Вселенського Патріархату в Стамбулі. Встановлено, що українська мова переважає в організації культурних заходів: кінопоказів, театральних вистав, літературних вечорів, мистецьких проєктів. Проаналізовано особливості функціонування української мови в соціальних мережах і медіа Туреччини. Виокремлено три мовні стратегії медіаресурсів: 1) українськомовний контент, 2) двомовний українсько-турецький контент, 3) турецькомовний контент. На основі анкетування 658 респондентів та мовних біографій 21 респондента створено мовний портрет української діаспори в Туреччині. Доведено, що українській діаспорі Турецької Республіки властивий високий рівень білінгвізму і мультилінгвізму. Виявлено, що події в Україні з 2014 року та особливо з 2022 року стали переломними для зміни мовної поведінки частини представників діаспори. Водночас критичною залишається ситуація із забезпеченням мовної спадковості. Виокремлено основні траєкторії мовної поведінки представників діаспори в мультикультурному середовищі на базі наративного інтерв'ювання: стабільну, динамічну, еволюційну. Доведено, що в діаспорному контексті поняття «рідна мова» виходить за межі суто лінгвістичних критеріїв і набуває ціннісного виміру, оскільки більшість респондентів ідентифікує українську як рідну на підставі етнічної належності та емоційного зв'язку з нею, а не першочергового засвоєння чи домінантного вживання. Підсумовано, що мовний репертуар діаспорян забезпечують чотири мови: українська, російська, турецька та англійська. Між цими мовами існує функціональний розподіл: українська мова виконує символічно-ідентифікаційну функцію; турецька, українська і російська мови (для частини діаспорян) обслуговують повсякденну комунікацію; англійська мова (для частини діаспорян) забезпечує міжнародну та професійну взаємодію.

2. The relevance of studying of the Ukrainian diaspora's linguistic portrait is determined by the following intralingual and extralingual factors: 1) the typological distance between the Ukrainian and Turkish languages (Ukrainian belongs to the Indo-European language family and is a fusional language, whereas Turkish belongs to the Turkic family and is an agglutinative language); 2) the functioning of the Ukrainian language in a diaspora environment under conditions of constant interaction with other languages; 3) the establishment of official Ukrainian diaspora organizations in Türkiye in 2014, connected with the Maidan protests in support of Ukraine's Euro-integration course, as well as the occupation of Crimea; 4) Russia's full-scale war against Ukraine, which prompted a new wave of Ukrainian emigration. The scientific novelty and theoretical significance of the study lie in the fact that for the first time in Ukrainian linguistics: – a comprehensive study of the language of the Ukrainian

diaspora in Türkiye has been conducted based on a combination of quantitative and qualitative approaches; – the types of language behavior trajectories in a multicultural setting have been identified and described; – the gap between language identity and actual language use among Ukrainians in Türkiye has been established; – the impact of Russia's full-scale war against Ukraine in 2022 on changes in the language awareness of diaspora members has been demonstrated; – the functioning of language in a multilingual environment with significant linguistic distance has been analyzed; – the critical challenges of passing the language on to the next generation have been described. The practical value of the study lies in the fact that its materials can be used in language teaching: in courses on sociolinguistics and migration linguistics at philology departments; in training specialists in Ukrainian studies to work with diaspora communities; the developed typology of language trajectories can help analyze the language situation of the Ukrainian diaspora in other countries; and the findings of the study will contribute to developing strategies for preserving the Ukrainian language in the work of community organizations and educational institutions of the Ukrainian diaspora. The source base of the study comprises materials from participant and external observation in which the author was directly involved (participation in over 100 cultural, religious, and educational events in the Republic of Türkiye during 2018–2025), content from Ukrainian diaspora pages on the platforms Facebook, Instagram, TikTok, and Telegram (73 items), materials from audio guides in Turkish museums, the results of a survey of 658 diaspora members (conducted in 2023), and 21 language biographies recorded as in-depth semi-structured interviews (2024–2025). It was shown that the Ukrainian language in the diaspora in Türkiye is most actively used in four areas: educational, religious, sociocultural, and media. The educational environment includes Saturday and Sunday schools, children's summer camps, reading and theater clubs based at Ukrainian organizations, as well as the Ukrainian Studies departments at Istanbul University and Ankara University. It was found that the use of the Ukrainian language in church life is shaped by the religious and cultural context of Türkiye as a Muslim country. In December 2022, a Ukrainian-language parish of the Ecumenical Patriarchate was established in Istanbul. It was established that the Ukrainian language dominates in the organization of cultural events: film screenings, theatrical performances, literary evenings, and art projects. The use of the Ukrainian language in social media and the media in Turkey was analyzed. Three language strategies of media resources were identified: 1) Ukrainian-language content, 2) bilingual Ukrainian-Turkish content, 3) Turkish-language content. Based on a survey of 658 respondents and language biographies of 21 respondents, a linguistic portrait of the Ukrainian diaspora in Türkiye has been constructed. It has been shown that the Ukrainian diaspora in the Republic of Türkiye is characterized by a high level of bilingualism and multilingualism. It has been found that events in Ukraine from 2014 and especially from 2022 were a turning point in the language behavior of part of the diaspora. At the same time, the situation regarding intergenerational language transmission remains critical. The main language behavior trajectories of diaspora members in a multicultural environment were identified based on narrative interviewing: stable, dynamic, and evolutionary. It has been shown that in the diaspora context the concept of «native language» goes beyond purely linguistic criteria and takes on a values-based dimension, as the majority of respondents identify Ukrainian as their native language on the basis of ethnic belonging and emotional connection to it.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Фецан Т. Явище білінгвізму в українсько-турецьких сім'ях. Закарпатські філологічні студії. 2024. № 35. С. 52-57. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.35.9>
- Фецан Т. Українське шкільництво у Турецькій Республіці. Актуальні питання гуманітарних наук. 2024. № 79. Том 2. С. 224-229. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/79-2-34>
- Фецан Т. Траєкторія мовної поведінки українців у Туреччині (на основі методу мовної біографії). Вісник науки та освіти. 2025. № 7(37). С. 793-802. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-7\(37\)-793-802](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-7(37)-793-802)
- Фецан Т. І. Українська мова в релігійному житті української громади Туреччини. Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія». 2025. Вип. 64. С. 144-149. DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.17>
- Фецан Т. Мова у культурному житті української діаспори Туреччини як маркер національної ідентичності. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2025. № 76. С. 157-160.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Струганець Любов Василівна

2. Liubov V. Struhanets

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мацюк Галина Петрівна

2. Halyna P. Matsiuk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8601-4742

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шумицька Галина Василівна

2. Galyna Shumytska

Кваліфікація: к. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7806-2963

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тележкіна Олеся Олександрівна

2. Olesia O. Tieliezhkina

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2953-7368

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Матвеева Наталя Романівна

2. Natalia Matveieva

Кваліфікація: д.філософ, 035

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6290-9381

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут української мови Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 21569266

Місцезнаходження: вул. Грушевського, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Косович Ольга Василівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Косович Ольга Василівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Любінецька Марія Ігорівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна